

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Quæ adoratio, & propter quam causam sanctis tribuenda
sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

simile Regem præcepisse, ut maior adoratio Amen, quam sibi tribueretur, sibi autem non postulabat diuinos honores, nec enim sacra Scriptura hoc refert, nec legimus Mardocheum, vel Esther negasse Regi vilitatem, & communem adorationem. Quin potius in varijs illius libri locis contrarium non obscure significatur.

Caietan.

Caiet. exponens D. Tho. dicit fuisse morem Iudeorum, soli Deo flectere virumque genu, quod ex 3. Reg. 8. colligit, ubi satis obscure in Salomonis adoratione hoc indicatur. Cōstat deinde, hoc adorationis genus fuisse à Mardocheo negatum ipsi Aman, quia cum de hac re accusaretur, respondit se Iudeum esse, ac si diceret ad religionem Iudeorum pertinere, talem adorationem homini non tribuere. Denique sub dubio relinquit Caiet. an pensatis omnibus circumstantijs, quæ tunc occurrebant, prudenter se gesserit Mardocheus. Potuisset enim fortasse in aliena regione conuiuere, & consuetum morem adorandi principes exterius seruare, debitam existimationem, ac intentionem interius retinendo. Quoniam verò Scriptura sacra factum Mardochei probare videtur, credendum est Mardocheum prudenter egisse, & ne adoratio illa in diuini honoris diminutionem, aut in suæ religionis contemptum, vel in aliorum scandalum cederet, merito timuisse.

August.

Ad secundum, Aug. q. 61. in Genes. dicit talem apparuisse angelum, ut Deus existimari potuerit, seu Christus, & ideo prohibitum fuisse Ioannem, ne illi adorationem latriz tribueret, non ex aliquo errore circa adorationem ipsam, sed circa personam. Idem habet lib. 20. contra Faust. c. 21. Nec displicet D. Tho. 2. 2. q. 84. a. 1. ad primum. verisimiliter tamen videtur Ioannem nullam falsam existimationem habuisse, neque latriz adorationem exhibere voluisse. Præsertim cum semel admonitus, cap. 19. iterum id contenderit in c. 22. Solum ergo exterius exhibere voluit angelo summam quam ad ipsam adorationem debita intentione, & existimatione interius seruata. Angelus autem eam adorationem admittere recusauit, Ioannemque prohibuit, non quia male ageret, sed vel ex quadam vrbinitate, vel ex singulari reuerentia assumptæ humanitatis, ut dicunt Rupert. lib. 10. in Apocal. Anselm. & Bed. c. 19. Bonau. in 3. dist. 9. art. 1. q. 5. vel denique ut indicaret, consultius esse summam adorationem, & submissionem etiam exterius summo Deo referuare. Exemplum huius rei petere possumus ex VIII. Synod. cap. 12. ubi dicitur non debere Episcopos ante genua principum secularium ad eos adorandos procumbere, quamuis cum omni modestia illos debeant honorare.

Rupert.

Ansel.

Bed.

Bonauent.

VIII. Synod.

Hieron.

Chrysost.

Adorationis nomen quomodo in Scriptura usurpari solitum.

Gen 33. 43.

1. Reg. 20.

Gen 25.

VII. Synod.

August.

Ad quartum iam supra præcedenti disputatione ostensum est, adorationis nomen de se commune esse, & abstrahere à latriz, & dulia. Vnde fit, in rigore tribui posse honori hominibus exhibito, ut ex vsu Scripturæ satis constat, cuius varia testimonia citauimus, & similia sunt Genes. 33. 43. 1. Reg. 20. & 25. & sæpe alijs, ut videre etiam licet in VII. Synod. act. 1. & 2. & 4. ubi varij Patres citantur, & hæc vocatur, Honoraria adoratio, Vnde August. serm. 15. de Sanctis in fine inquit, Beatissimum Petrum piscatorem adorat gentium multitudo credentium, & 10. de Ciuit. capite 4. dicit. Homines esse colendos, & honorandos, & si multum eis addatur, etiam adorandos. Interdum vero vtuntur Patres hac voce simpliciter dicta, ad significandam per antonomasiam supremam adorationem latriz, Et hoc modo loquitur in citatis locis, ut manifestè constat, non solum ex alijs locis, sed etiam ex eisdem: ita enim negant esse adorandos Sanctos, ut fateantur

atque esse colendos & inuocandos, ad eum modum, quo Paul. ad Timot. 1. dicit, Soli Deo honor, & gloria, & Tim. cum tamen ad Rom. dicat, Gloria, & honor omni & semper amanti bonum.

SECTIO II.

Quæ adoratio, & propter quam causam Sanctis tribuenda sit.

Res diuisiones adorationis supra posuimus, scilicet internam & externam, latriz & duliam, absolutam & respectiuam. Quartam vero addere possumus propter hæreticos scilicet præced. citatos, distinguentes cultum in religiosum, & politicum. Sed de hac postrema sect. seq. dicemus. De duabus autem primis, nulla occurrit explicanda difficultas, quia certum est Sanctos & interiori, & exteriori cultu honorari posse. Sunt enim spiritus, qui in Deo ipso vident, quæ ad eos pertinent, & ideo spiritualibus mentis actibus coli possunt, sicut & orari, & inuocari: nos verò quia corporales sumus, etiam corporis actibus possumus nostrum affectum externum indicare & ideo externis etiam actibus possumus illos adorare, ut Sanctorum omnium, & totius Ecclesie vsus satis demonstrat: ut etiam in seq. sect. dicemus, & clarius infra de imaginibus & de reliquijs disputando. Deinde certum etiam est, hæc adorationem, quam Sanctis tribuendam dicimus, non esse illam summam, quæ soli Deo debetur, & latriz nominatur. Quod simpliciter est de fide certum, ut satis constat ex dictis disp. præced. & in fine præced. sect. Et ratio est clara, quia excellentia Sanctorum longe inferior est quam diuina.

Ut tamen hoc melius intelligatur oportet de tertia illa diuisione non nihil dicere, simulq; explicare, quæ sit proxima ratio, seu excellentia propter quam Sancti à nobis adorantur, an scilicet hæc quæ excellentia create, vel potius ipsa meræ excellentie increate Dei. Et ratio dubitandi est, quia Sancti sæpe hoc posteriori modo hanc Sanctorum adorationem explicare videntur, ut patet ex VII. Synod. act. 4. post med. ubi sic Leo scribit loquens, Sanctos veneramus ut amicos Dei, & honor, qui Sanctis impenditur, in Deum recurrit, & qui Martyres colit, Deum ipsum colit. Quæ verba ab omnibus Patribus Concilij suscipiuntur. Sic Acta, Ariani lib. de virginit. circa finem, Si homo, inquit, iustus ad tuas intrauerit, cum timore, & reuerentia occurrat illi, adorabit humi ad pedes illius, non enim eum, sed Deum adorabis, qui illum mittit. Et Basil. orat. in 40. Martyres. Honor, inquit, quem bonis conseruimus exhibemus, beneuolentia erga communem Dominum significationem de se præbet. Damasc. lib. 4. c. 16. Is honor, inquit, qui præbent conseruati Domini habetur, beneuolentia erga communem Dominum animi argumentum est; illi sane Dei promptuarium, & pura domicilia extiterunt, & infra, Quid igitur offerri potest, quin animas Dei templis, & vnius Dei tabernaculis honor sit adhibendus? Significat ergo adorari Sanctos, ut templa Dei viuam, atque adeo Deum esse proximam rationem adorandi illos. Vnde Hier. dicta epist. ad Riparium, Honoremus, inquit, seruos, ut eorum honor redundet ad Dominum. Et Ambr. serm. 6. in fine Quisquis honorat Martyres, honorat & Christum. Ex quibus consequens fieri videtur, hæc Sanctorum adorationem tantum esse respectiuam, ut pote in extrinseca Dei excellentia fundatam, atque adeo ad eandem religionis virtutem pertinere, posseque latriz appellari. Si uero, quod diligitur proximus propter Deum, respectiuus dici potest, & ex charitate proficitur.

Dicendum nihilominus est, propriam & vitatam adorationem, qua Sancti à nobis adorantur, esse absolutam, increata, & intrinseca, atque supernaturali excellentia illorum proximè fundatam. Hæc est communis Theologorum sententia, quæ ex D. Th. hic a. 3. ad 3. & a. 5. colligitur, & alijs doctores in q. d. 9. ubi Bonauent. a. 1. quæst. 5. & ex Adriano Papa in epistol.

Epistola ad Constantinum & Irenaeum, ubi inquit, Sanctos a nobis venerari, & colere, quod serui Dei sint, & apud Deum pro nobis intercedant. Vnde concludit, Deos eos honorare, & veneratio propter iustitiam eorum; quae epistola habetur in VII. Synod. act. 2. sic etiam Euseb. lib. 10. de preparat. cap. 7. ait nos venerari Sanctos, & vera pietatis milites, Deique amicos, quibus verbis intrinseca, & creata sanctitas ipsorum Sanctorum indicatur, & ad eundem modum loquuntur Damasc. Theodor. August. Adoratio Sanctorum absolutam, & in propria eorum excellentia fundatam.

Damasc.
Theodor.
August.
Adoratio
Sanctorum
absoluta, &
in propria
eorum
excellentia
fundata;

Honor San-
ctis exhibi-
tus cur in
Deum re-
fertur.

Matth. 10.
Sancti quo-
modo ado-
ratione re-
spectiva
possint ado-
rari.

Ex quo intelligitur, quae sit mens Sanctorum Patrum, quos in ratione dubitandi adduxi, nam quia haec excellentia Sanctorum nihil aliud est, quam participatio quaedam diuinae naturae, quodam modo ad diuinum ordinem pertinens, atque ad Dei gloriam ex natura sua tendens, ideo honor, qui beatis datur propter hanc sanctitatem, totus dicitur in Deum referri: non quia ipsa excellentia increata Dei sit proxima ratio, quae ad hanc adorationem mouet: sed quia in eam tandem terminatur, & refunditur, ad eum modum, quo Christus Dominus dixit Matth. 10. Qui recipit vos, me recipit, hoc enim exemplo Athanas. & Hieron. videntur.

Addere vero vltius possumus, si sancti praecise considerentur, vt templa, in quibus singulari modo Deus habitat, seu prout sunt ad imaginem Dei creati, & per gratiam reformati, & quasi ad viuum depicti hoc quidem modo posse adorari adoratione respectiva in Dei excellentia proxime fundata: ita vt sicut ratio eligendi medium est finis, ita ratio adorandi templum viuum Dei, sit Deus. De quo modo adorationis eodem modo loquendum erit, quo de adoratione reliquiarum, vel imaginum, quam inferius explicabimus. Recte tamen aduertunt D. Tho. & Bonauent. quamuis hic modus adorationis possibilis sit, regulariter tamen non esse vsurpandum, tum ad vitandum periculum erroris: tum etiam, quia cum Sancti sint per se adorabiles, proprius eorum honor in eorum virtute, & sanctitate fundari debet: cum enim aliquid propter extrinsecam rationem adoratur, honor magis pertinet ad personam propter quam tribuitur, quam ad rem in qua terminatur, vt saepius in sequentibus dicemus.

SECTIO III.

Vtrum cultus Sanctorum dici possit ad religionem pertinere.

HAEC quaestio proponitur propter haereticos qui nullum honorem, vel cultum agnoscunt, nisi vel diuinum, qui ad latram pertinet, vel merè humanum, & politicum. Quoniam verò hic potest esse dissensio, vel in re Theologica, vel in Speculatiua, & Metaphysica, vel in modo loquendi, omnia distinctè tradenda sunt.

Primo certum sit, adorationem hanc, quae Sanctis datur propter excellentiam supernaturalem, esse perfectiorem, & distinctam in specie ab adoratione, seu honore ciuili, qui hominibus propter dignitatem, vel potestatem humanam dari solet. Patet, quia virtutes, & earum actus ex obiectis distinguuntur, sed excellentia est quasi formale obiectum adorationis: sicut ergo excellentia Sanctorum cum Christo regnantium altioris ordinis est, quam o-

Fr. Suarez, Tom. 1.

mnis humana dignitas, vel potentia, ita & adoratio illis debita est perfectior, & specie distincta. non potest ergo haec adoratio dici ciuilis, vel politica, neque omnino humana in dicto sensu, sed quasi diuina per participationem. Nam sicut Sancti dicuntur Dei per participationem, ita & honor illis debitus potest eandem denominationem suscipere.

Secundo certum sit, hunc cultum Sanctorum valde coniunctum esse cum cultu diuino, & rebus sacris, & ad religionem & cultum Dei spectantibus perfici. Probatur a parte ex traditione Ecclesiae, quae Sanctos colere conuenit, primo dicando Deo in eorum memoriam & honorem, dies sacros, qui licet primario ad cultum Dei destinentur, tamen in honorem Sanctorum redundant. Ita docet Tertul. lib. de coronamilitis in principio, & Nazianz. orat. 18. quae est de sancto Cypriano inter multa alia, quae dicit de honore Sanctorum, annuis honoribus festum illi Sancto celebrari solitum refert. Et orat. 6. coram Gregor. Nysseno multa habet similia. Cyprianus epistol. 34. alias lib. 4. epistola 5. Quoties, inquit, dies Martyrum, & passionis anniuersaria commemoratione celebramus, &c. Et Clemens lib. 4. constitut. cap. 39. eiusdem consuetudinis meminit, quam etiam indicauit Concilium Laodicen. dicens, Memoriam Martyrum non celebrari in quadagesima, & habetur capitulo. Non licet 33. quae lib. 4. & Concilio Toletan. 3. cap. 23. praecipitur vt festa Sanctorum religiosi operibus celebrentur, habetur capit. Irreligiosa de consecrat. distinct. 3. & eorundem festorum fit mentio in cap. Conquestus, extra de feriis.

Secundo honorat Sanctos Ecclesia templis Deo dicatis, quanquam enim haec primario ad Deum referantur, cui in illis sacrificium offertur, & vt sic templa, vel altaria dicantur, secundario verò in memoriam aliquorum Sanctorum, vel ad eorum reliquias honorifice seruandas instituta sunt, & vt sic vocari solent, Basilica, seu Memoria Martyrum, & Chrysost. homil. 28. ad populum, Domus regias, oratorias adedes, & Martyrum monumenta, appellat. Vnde Damasc. lib. 4. cap. 16. An non, inquit, honorandi sunt, qui totius humani generis patronos se proficiunt? Honorandi quidem, & ita certe, vt in eorum nomine templa Deo exstruamus, dona offeramus, eorum memorias colamus, atque in eis spiritualiter oblectemur. Et hanc fuisse perpetuam, & Apostolicam traditionem, constat ex Epiph. haer. 69. Ambros. lib. 1. epistol. 5. August. lib. 1. de Ciuit. cap. 1. Gregor. 2. dialogor. cap. 8. & lib. 3. cap. 14. & Leone I. sermoni. de B. Petro, & Paulo, ac denique Leo Papa. ex VII. Synod. act. 6. tom. 1. Quam consuetudinem auctam, & illustratam potissimum fuisse à temporibus Syluestri, & Constantini vulgare est, tum ex ijs quae in 1. tom. Concilio de Syluestro, & Constantino referuntur, tum ex omnibus Ecclesiasticis historiis, tum etiam ex antiquis monumentis, quae oculis cernuntur, quae tam multa sunt, totque miraculis confirmata, vt ex errore aliquo, vel falsa traditione, opinionem, quae de illis haberetur, profectam esse incredibile sit. Vnde Concil. Carthag. V. cap. 14. in ord. erigendi has Ecclesias, & Sanctorum titulos instituendi praescribit. Concilium item Cabilon. capite vlt. quanta reuerentia haec loca sacra tractanda sint, docet. Illud denique quod Nazianz. orat. 3. quae est prima contra Iulian. memoriz prodidit, animaduersione dignum est, quod vt iucundius fiat, illius verbis referendum censui, habens enim sermonem de tempore, quo Gallus & Iulianus, diuersis quidem studiis, eadem tamen religionis signa praebant sic inquit, tam sumptuosissimè quoque Martyrum monumenta, & votiuorum donorum munificentia, pietas erga omnibus, alijs rebus, quibus diuinus timor insignitur, sanctique pietatis studium, Christiue amorem declarabant: aliter loque diuersus quidem verè, & serio pietatem proficiens, aliter autem tempestus redimens, ac sub mansuetudinis specie arg. obtenta, morum prauitatem occultans. Quod quidem ex eo colligere

Tit 3 licebit,

Sanctus
cultus cum
diuino cul-
tu valde co-
iunctus.

Tertul.
Nazianz.

Greg. Niss.
Cyprian.

Clem. Papa.

Conc. Tolet.

Consuetudo
Basilicas,
& templa
dicandi in
Sanctorum
memoria.

Chrys.

Damasc.

Epiphani.
Ambros.
August.
Greg. Papa.
Leo Papa.
VII. Synod.

Conc. Car-
thag. V.
Cabilon.

Greg. Naz.

Caesarum
Galli, ac Lu-
liani fratrum
pietas erga
Sanctos.